

Religion på museer – som en del af et undervisningsforløb

Af Sanne A. Hansen

At studere religionsvidenskab kan bringe en vidt omkring. Man kan beskæftige sig med alt fra originaltekster på hebraisk, til moderne spirituelle grupper og videre omkring politiske lovforslag og trossamfund som folkekirken. Man kan eksempelvis tænke religion i en historisk, psykologisk eller etnografisk sammenhæng, og ofte står religion ikke alene, men det er noget, som i større grad studeres i et tværfagligt felt. Denne udvikling forsøgte jeg at belyse for en gruppe studerende med et undervisningsforløb ved religionsvidenskab på Aarhus Universitet i efteråret 2019. Kurset havde titlen “Religion, museer og levende kulturarv” og tog afsæt i forskningsprojektet af samme navn og mit ph.d.-projekt. Kurset var en teoretisk introduktion til forskningsområdet med et feltarbejde i Den Gamle Bys juleudstillinger som et afsluttende element. Mit håb var at give de studerende et indblik i forskellige relevante aspekter af museumsverdenen.

I dette kapitel vil jeg præsentere undervisningsforløbet, og hvordan det (og andre lignende) kan være til gavn for både de studerende, universiteterne og museerne.

Om kurset og det teoretiske fundament

Kurset var udbudt til religionsvidenskabsstuderende på deres sidste semester af bacheloruddannelsen og var et valgfag på 5 ECTS-point. Det betød konkret, at der var undervisning en gang om ugen i 2 timer fra september til januar. Mit udgangspunkt var at tilrettelægge et kursus, der introducerede til de mange muligheder for at arbejde religionsvidenskabeligt med museer og kulturarv. Det er ikke emner, som de studerende på daværende tidspunkt havde haft mulighed for at arbejde med i løbet af deres studietid, og jeg ønskede derfor at tage udgangspunkt i religionsvidenskabelige teorier for at bygge bro imellem deres faglighed og museer og kulturarv.

Kurset begyndte med en introduktion til samtidsreligion i Danmark, hvor begrebet sekularisering og dets udvikling var i centrum. Sekulariseringsteoriene tog fart i 1960'erne, hvor bl.a. Peter Berger definerede det som "the process by which sectors of society and culture are removed from the domination of religious institutions and symbols" (Berger 1967, 107). Siden 1960'erne og frem til i dag har sekularisering fyldt meget i religionssociologien, og feltet er med tiden blevet meget omfangsrigt (se bl.a. Beckford 2003). Der har løbende været forskellige former for kritik af sekulariseringsteoriene, og i 1990'erne begyndte man at fokusere på en genkomst af religion, som det også ses i José Casanovas bog "Public Religions in the Modern World" (1994). Heri argumenterer han for "The fact that religious traditions throughout the world are refusing to accept the marginal and privatized role which theories of modernity as well as theories of secularization had reserved for them" (Casanova 1994, 5). Siden har der været en løbende debat om, hvorvidt sekularisering har fundet sted eller ej, og mange af disse diskussioner er ikke så frugtbare for religionsforskningen, da spørgsmålet er mere komplekst. En måde at arbejde med denne kompleksitet er ved at klarlægge, hvilket niveau man taler om sekularisering på. Her præsenterede jeg de studerende for Karel Dobbelaeres inddeling af samfundet i *macro*-, *meso*- og *micro*-niveauer, der er henholdsvis samfundsniveau, organisationsniveau og individniveau (Dobbelaere 1999). Når man studerer religion på museer, så studerer man religion på meso-niveau, som er et medierende niveau imellem individ- og samfundsniveauet. Ved at benytte denne inddeling kan man analysere videre på, hvilken rolle religion spiller i samfundet, når man ser på, hvordan religion er til stede på museerne.

Foruden de religionsvidenskabelige teorier valgte jeg at benytte bogen "Religion in Museums – Global and Multidisciplinary Perspectives" (Bugeln, Paine, and Plate 2017) som en grundbog for forløbet, da bogens opbygning gennemgår en række relevante perspektiver med internationale eksempler. Bogen er opdelt i afsnit om museumsbygninger, genstande, respons på genstande, museumsindsamling og forskning, museers fortolkning af religion og religiøse objekter og eksempler på religion på forskellige museer. Da bogen er en antologi, blev de studerende introduceret til en lang række forskellige cases fra udlandet og ligeledes en øget forståelse for de mange forskellige aspekter af museumsverdenen.

Der var altså tale om en bred teoretisk introduktion til feltet religion og museer, og som nævnt blev dette suppleret med et med et mere håndgribe-

ligt element i form af det afsluttende feltarbejde. Derfor var et af formålene med kurset helt lavpraktisk at klæde de studerende på til at kunne udføre et feltarbejde i Den Gamle Bys juleudstillinger. Her ønskede jeg, at de studerende skulle arbejde ud fra en bred religionsdefinition og supplerede derfor pensum med litteratur om kulturarv og begreber som *tangible* og *intangible cultural heritage* (Vecco 2010; UNESCO 2022). I dette materiale var en beskrivelse af, at definitionen af kulturarv har ændret sig og nu ikke kun handler om *the tangible*, det håndgribelige, såsom monumenter og genstande, men at kulturarv også inkluderer traditioner, ritualer, mundtlige fortællinger og andre mere uhåndgribelige, *intangible*, dele af kulturarven. Endvidere blev der også tilføjet litteratur om *lived religion* (Ammerman 2016; McGuire 2008). Dette er et forskningsfelt med en teoretisk ramme for at studere individets religiøsitet i hverdagen, hvilket ellers kan være et komplekst og ustruktureret forskningsfelt.

“Official religion and what religious organizations promote as “religious” are surely part of the picture, but not necessarily the best part for framing our focus. We must grapple with the complexities, apparent inconsistencies, heterogeneity, and untidiness of the range of religious practices that people in any given culture and period find meaningful and useful. By emphasizing individuals’ practices in everyday life, we may avoid some conceptual muddle. More important, by examining lived religion, we may get closer to understanding individual religion in all its complexity and diversity” (McGuire 2008, 16).

Mine overvejelser omkring det overordnede teorikompleks i relation til feltarbejdet var at få de studerende til at se på julen, som den blev formidlet i Den Gamle By, og vurdere, i hvilken grad julen på museet kunne være udtryk for levet religion, og få inkluderet håndgribelig såvel som uhåndgribelig kulturarv i disse overvejelser. Der var fra min side lagt op til et feltarbejde, der ikke blot handlede om at tælle, hvor mange bibler der var udstillet på museet, men også at få de studerende til at se på julen og dens traditioner som et udtryk for levet religion, med både håndgribelige og mere uhåndgribelige elementer.

Om feltarbejdet

Med denne teoretiske ballast skulle de studerende udføre et lille feltarbejde i juleudstillingerne i Den Gamle By, hvor deres fund afslutningsvis skulle

præsenteres for to inviterede ansatte fra museet og projektlederen af forskningsprojektet "Religion – Levende kulturarv".

Feltarbejdet bestod i to dele: observationer af udstillingerne på museet og mini-interviews med besøgende på museet. Formålet var, at de studerende, meget åbent og bredt, skulle observere, hvordan julen udstilles på museet. Herunder hvad der fremstår som julens kerne, og hvorvidt der fremstilles religiøse elementer fra julen på museet.

Med afsæt i den teori, som de studerende havde arbejdet med på kurset, fik de følgende retningslinjer til at udføre observationerne:

Observation af Julen i Den Gamle By 2019

Overordnet: Observer julen i Den Gamle By! Hvad er på spil, og hvad med religion?

- ❖ Hvilken jul udstiller museet?
  - Hvad er kernen i julen ifølge museet?
  - Hvilke/en historie/r fortæller museet om julen – Er det den samme historie i de forskellige perioder?
  - Hvad er museets makro-fortælling om julen
  - Hvor er lived religion i alt dette?
- ❖ Udstiller museet religiøse elementer – Hvordan?
  - Hvad er museets fortolkning af religion og religiøse objekter?
- ❖ Arbejd med en bred definition af religion (lived religion). Synes I, det 'lugter' af religion, så noter det og reflekter over hvorfor.
- ❖ Interviews belyser, hvad der er på spil for de besøgende, når de er til jul i den gamle by.
- ❖ Deres motivation og oplevelser, og om de har bemærket nogle religiøse/kristne elementer.

Tjekliste til observationer:

- Museets omgivelser og udformning
- Sanseindtryk - taktile oplevelser
  - Lyde
  - Lugte
  - Belysning
  - Farver
- Udstillingstekst
  - Hvad fortæles, og hvad fortæles ikke
- Andre virkemidler (interaktions elementer)
- Flere rum-niveauer
  - Museet som helhed
  - De enkelte udstillingsrum
- Underbygges indholdet i udstillingerne af omgivelserne? Hvordan?
- Genstande:
  - Hvad fortæles om genstanden?
  - Hvad fortæles ikke om genstanden (jf. Bellahs 4 punkter)
    - Religiøse symbolsystemer
    - Religiøse handlinger
    - Religiøs organisation
    - Implikationer for samfundet
  - Forskellige analyseniveauer:
    - Intrinsic: Udseende
    - Extrinsic: Kontekst informationer
    - Adtrinsic: Tilskreven informationer
  - Hvilken sammenhæng indgår de religiøse genstande i

Observationerne var ikke tænkt som faktiske analyser af alle udstillingerne, da det ville være for stor en opgave at analysere hele museet, og i stedet var tanken, at de studerende skulle observere museet som helhed og forholde sig til arbejdsspørgsmålene på baggrund af det. Derudover fik de tildelt en fokusudstilling på museet, hvor de skulle se nærmere på udstillingen og udvælge en genstand med en religiøs betydning, som de senere skulle bruge i deres interviews med de besøgende. Fokusudstillingerne var udvalgt så de studerende var fysisk spredt på museet, men også for at inddrage forskellige tidsperioder og typer af udstilling. Herunder følger en oversigt over de fire gruppers fokusudstillinger og de religiøse genstande, de udvalgte:

	Fokusudstilling	Beskrivelse af udstillingen	Udvalgt genstand
GRUPPE A	Skrædderfamilien	Klunketidsbolig fra 1895	Topengel på juletræ
GRUPPE B	Nisseløftet	Børneaktivitetsudstilling	Bibel
GRUPPE C	Borgmestergården	Udstillinger af julens historie fra 1625 til 1848	Bibel
GRUPPE D	Tårnberg/Huset i Havnegade	Lejlighedskomplekser indrettet fra 1970'erne, med juleudsmykning i de forskellige hjem	Topstjerne

Foruden de omtalte observationer, var en del af feltarbejdet at lave korte interview med besøgende i Den Gamle By. Der var tale om meget korte semi-strukturerede interviews, som ikke skulle tage mere end 5-10 minutter, da der ikke var indgået aftaler med informanter på forhånd, men blot var tale om interviews med forbipasserende på museet. Det var derfor vigtigt at bruge et format, hvor man ikke var til gene for museets gæster og lod dem bestemme, hvor meget tid de ønskede at bruge på at tale med de studerende.

Jeg udarbejdede en interviewguide til de studerende, hvor der var spørgsmål til den generelle oplevelse af jul i Den Gamle By samt til motivationen for besøget. Derudover var der to spørgsmål, som tog udgangspunkt i de

tildelte fokusudstillinger, hvor grupperne stod placeret i nærheden af, så de kunne interviewe personer, som netop have besøgt udstillingen. Der blev lavet 28 interviews af de fire grupper, hvor alle blev optaget med tilladelse fra informanterne, og senere transskriberet af de studerende, som fylder imellem en halv og en hel sides tekst.

Interviewguiden til de studerende så således ud:

Spørgeguide:

- 1) Har du/I været her før til jul? Med de samme folk?
  - a. **Ja** → Vil I kalde det en del af jeres juletradition at tage en tur i Den Gamle By? Hvordan?
  - b. **Nej** → *Hvorfor har I haft lyst til at komme til jul i Den Gamle By*
    - i. **Nej** → Hvem har taget initiativet til at komme her i dag?

- 2) Hvorfor kan I godt lide at komme her til jul?
  - a. Stil gerne uddybende spørgsmål
    - i. "Det er hyggeligt" → Hvad er det, som gør det særlig hyggeligt osv.
  - b. Hvad kan I bedst lide ved jul i Den Gamle By?

- 3) Nu har I lige set XX udstillingen – var der noget som gjorde særligt indtryk?
  - a. Af det I har set i udstillingen, hvad kunne I så bedst lide?
  - b. Hvorfor?

- 4) Jeg lagde i udstillingen mærke til XX (noget med kristent indhold) – lagde du/I mærke til det?
  - a. Ja → Hvad synes du om det?

- 5) Til sidst vil vi høre, hvilket år du/I er født?
  - a. Noter selv køn.

Interviewene var tiltænkt at kunne give et indblik i, hvad julen i Den Gamle By er for de besøgende, samt give et indtryk af julen som levet religion. Herunder også at få besvaret, hvorfor de besøgende kommer til jul, og om disse besøg kan være en del af familiernes egen juletraditioner, og om museet dermed danner ramme om en levet religion for de besøgende. Men det var også et ønske at få indblik i, hvorvidt de besøgende oplever julen som en religiøs højtid, når de besøger museet, ved at spørge ind til de religiøse genstande i fokusudstillingerne. Endvidere er det også muligt at få et generelt indblik i, hvad de besøgende overordnet tænker om julen i Den Gamle By, og hvad det er for en julefortælling som Den Gamle By fortæller, og hvad museet dermed bidrager til julen som levet religion i dag.

Hvad viste feltarbejdet?

Der kan ikke drages store konklusioner på baggrund af de studerendes feltarbejde på museet, da det ikke var særlig omfattende, men i stedet et godt pilotprojekt til videre studier. Jeg vil alligevel godt præsentere, hvad de studerende konkluderede af deres feltarbejde på museet.

Overordnet set observerede de studerende at Den Gamle By udstiller en forandring af julen igennem tiden. Det er særligt tydeligt i udstillingerne i Borgmestergården, der netop har denne kronologiske fremstilling, men det gør sig også gældende for hele museet. Den Gamle By går fra at udstille en religiøs højtid til en borgerlig jul og noget, der går fra at blive fejret i en husstand til at blive en familiefejrning. De studerende bemærkede ligeledes, at gaver på museet fremhæves som en fast ting af julen til alle tider, men at gaverne har forskellig betydning og udtryk op igennem tiden. Derudover er mad også et tema, som går igen i hele museets formidling af julen.

I skrædderens hus, som er et juleudsmykket hjem fra 1895, er der et juletræ med en engel i toppen af træet. Denne genstand beskrives ikke af

*Juleudstillinger i
skrædderens hus.
Foto: Sanne Hansen.*

Bibel udstillet på Nisseloftet.

Foto: Sanne Hansen

museet, og der findes derfor ingen kontekstinformationer om den til de besøgende. Det bemærkes, at der spilles julesalmer som baggrundsmusik i udstillingen.

I museets 1970'er-afdeling ser de studerende en jul udstillet, som er genkendelig for dem. De bemærker, at udstillingerne ikke indeholder særlig meget information om, hvordan julen har været fejret i de forskellige hjem. Hjemmene i 70'erne fremstiller også forskellige kontraster, da kernefamilien står over for eks. et kollektiv og en gæstearbejderlejlighed, hvor der er henholdsvis meget lidt og slet ingen julepynt.

På det såkaldte Nisseloft, der betegnes som en aktivitet og ikke en udstilling, fandt de studerende alligevel et par religiøse genstande. Der var nemlig placeret en stor gammel bibel i et af rummene og også en klassisk kirke som en del af et nisselandsskab. Her har børn mulighed for at liste rundt på et loft, hvor der er udstillet forskellige nisser rundt omkring, og man får som besøgende også selv mulighed for at føle sig som en nisse, da man kan lure ned igennem huller i loftet, og klatre rundt i forstørrede kommoder og spindelvæv. Her er det de folkelige traditioner, som er i fokus. De studeren-

de fandt her, at der var sket en museumificering af biblen i udstillingen. Altså at genstanden har gennemgået en proces ved at blive en del af en museumssamling, og denne proces har ændret dens status (Plate 2017; Paine 2013). Som museumsgenstande tilskrives de religiøse objekter en ny betydning, ofte som kunstgenstande eller som “evidence of the exotic beliefs of peoples remote in time, place and culture, or as local history objects like any other” (O’Neill 2006, 189). Biblen på nisseloftet er i udstillingen placeret som en gammel bog på et loft, og bogens religiøse indhold og funktion er ikke noget der fremhæves af museet. De studerende bemærkede desuden, at der generelt ikke var mange informationer om genstandene på museet.

I de interviews, som de studerende udførte, var der mange forskellige og interessante ting, som kom frem. Spørgeguiden lægger op til en snak om, hvordan de besøgende oplever julen på museet, men også hvad julen i Den Gamle By betyder for deres egen julefejring.

Når de studerende fremhæver de religiøse genstande, de har udvalgt i deres fokusudstillinger, er det de færreste besøgende, som har bemærket dem. På nisseloftet var der ikke den store overraskelse at spore hos de besøgende, når de blev præsenteret for, at det var en religiøs genstand, som biblen udstillet. De fandt det meget naturligt, at religiøse symboler som engel og bibler er en del af julen på lige fod med nisser. Når de i en anden gruppe spurgte ind til en bibel udstillet i en julestue fra 1625, snakkede informanterne meget om tro og religiøsitet, men de talte ikke om jul i forbindelse med biblen.

Det er en række nøgleord, som beskriver de besøgendes opfattelse af julen i Den Gamle By generelt. Det handler i høj grad om hygge, som hos langt de fleste informanter blev nævnt. Denne hygge handler bl.a. om stemningen, som er på museet i julen. Andre nøgleord, som beskriver de besøgendes oplevelser af julen i Den Gamle By, er: familie, nærhed, nostalgi, genkendelighed, leg, autenticitet og lys. Derudover var der også hos enkelte informanter en forventning om julehygge og julelys, som de ikke nødvendigvis fik indfriet. Nogen ytrede endda, at man godt kunne have sat guirlander og julelys op, selvom det måske ikke var tidssvarende, for at gøre det lidt mere hyggeligt. Julen i Den Gamle By handler derfor ikke kun om, hvad museet udstiller, men udflugten og besøget har også en særlig betydning for de besøgendes oplevelse af den nuværende levede jul. En anden informant udtrykker, at besøget på museet er begyndelsen på julen, og museet

bliver derfor et sted, hvor der er mulighed for at skabe nye minder med familien. Hvor julen i den grad er en levende højtide, og museet er en del af levende juletraditioner.

Selvom der var tale om korte interviews, viser dette materiale et stort potentiale for, at man med få midler kan indhente spændende og relevant data om befolkningen og samtiden.

Hvorfor julen?

Julen er nok den største højtide i Danmark, og det er en højtide med mange traditioner for befolkningen. Derfor giver julen som emne også mulighed for at studere *lived religion*, da julen er en højtide med kristne rødder. Som jeg netop har beskrevet, var et af nøgleordene for de besøgende *hygge*, og flere beskrev også nostalgiske følelser. I en artikel af Bjørn Schiermer og Hjalmar Bang Carlsen fremhæver de, at nostalgi har et kollektivt aspekt, som de mener har været forsømt i forskningen. De fremhæver at “Nostalgia is not a reaction to loneliness or social alienation. It is embedded in *collective ritual*” (2017, 160). Langt de fleste informanter oplevede julen i Den Gamle By sammen med andre, og når de fremhæver, at det fremkalder nostalgiske følelser for dem, underbygger det, at nostalgi kan findes som en del af kollektive ritualer.

Foruden en nostalgisk kollektiv oplevelse, har julen i Den Gamle By muligvis også andre sociale funktioner. I en undersøgelse af populære finske julekoncerter og deres betydning for dem, som deltager og arrangørerne, konkluderes det, at disse arrangementer kan ses som ritualer “that both maintain traditions and mediate cultural and societal change through transforming understandings, practices, beliefs and behaviours” (Hebert, Kallio, and Odendaal 2012, 420). I Den Gamle By udstiller man, hvordan julen har set ud i fortiden, men der er indikationer på, at museet også påvirker de besøgende, da museet inddrages som en del af familiernes julefejring.

Foto: Sanne Hansen

Julen og måden, den fremstilles i Den Gamle By, har derfor stort potentiale for yderligere un-

dersøgelser. Jeg vil derfor mene, at det kan være relevant at lave flere studier af de besøgende i Den Gamle Bys juleudstillinger og analysere selve besøget som et kollektivt ritual. Endvidere kan man undersøge, hvilken rolle museet spiller i at bevare og forandre traditioner omkring julen.

De gavnlige effekter af kurset

Afslutningsvis vil jeg gerne sætte et par ord på, hvordan jeg tænker, at dette kursus og samarbejdet med museet har en lang række gavnlige effekter for både de studerende, universitetet og museet. Som afslutning på kurset skulle de studerende præsentere deres resultater for resten af holdet, men også for tre inviterede personer, heriblandt to museumsinspektører fra Den Gamle By, hvor museets juleinspektør var den ene af dem. Ved at inddrage en præsentation for andre end de studerende og mig som underviser blev feltarbejdet til mere end blot et kursus på universitetet, da det ikke længere kun handlede om at bestå et kursus, men at feltarbejdet skulle bidrage med viden til de ansatte på museet. Derudover gav kurset mulighed for, at de studerende kunne anvende metode og teori lært under uddannelse, og de fik erfaring med at formidle og præsentere for personer uden for universitetet. En sidste fordel ved denne afslutningsmodel var også, at de studerende fik mulighed for at netværke med museumsinspektørerne, hvilket kan være meget værdifuldt, hvis de ønsker at arbejde inden for museumsverdenen efterfølgende. Mange af de fordele, de studerende har opnået igennem dette kursusformat, bliver også til en fordel for Aarhus Universitet. Ved at vise de studerende, hvordan de omsætter deres viden til noget, som er brugbart for virksomheder i samfundet, øger man de studerendes employability, hvilket er noget, der tales mere og mere om politisk og på universiteterne i vurderingen af de forskellige uddannelser. For museet har kurset og de studerendes feltarbejdet givet dem et indblik i deres udstillinger, og hvordan folk opfatter museet og julen i Den Gamle By. Det har forhåbentligt været med til at skabe en bevidsthed om, at religion er til stede på museet, og at der er mulighed for de ansatte til at reflektere mere over, hvordan det spiller en rolle i museets juleudstillinger.

Da jeg indledningsvis talte med museet om muligheden for at lade en gruppe studerende lave feltarbejde med interviews på museet, var det vigtigt for museet, at de besøgende ikke ville blive generet af dette. Men i de

Foto: Sanne Hansen

studerendes refleksioner over deres oplevelser fremgår det, at alle grupper oplevede, at de besøgende var meget imødekommende, og der var generelt en stor velvilje til at deltage. Flere informanter delte også mange personlige oplysninger, så der var i vores tilfælde ikke noget problematisk i at udføre interviews med tilfældige besøgende.

Jeg håber, at denne artikel har vist, at der er mange gavnlige elementer ved et universitets- og museumssamarbejde. Dette kursus viser en nem og overskuelig form, da det ikke stillede de store krav til de ellers ofte travle museumsfolk.

“Museum studies specialists can discover modern understandings of religion, while religious studies specialist can learn from their museum colleagues both how religion can be presented in museums and also how a museum and material approach to religion can enhance their scholarly work and inspire their students” (Buggein, Paine, and Plate 2017, 248-249).

Litteratur

- Ammerman, Nancy T. 2016. "Lived Religion as an Emerging Field: An Assessment of its Contours and Frontiers." *Nordic Journal of Religion and Society* 1 (2): 83-99. <https://doi.org/10.18261/issn.1890-7008-2016-02-01>.
- Beckford, James A. 2003. *Social Theory and Religion*. New York: Cambridge University Press.
- Berger, Peter L. 1967. *The sacred canopy: elements of a sociological theory of religion*. New York: Doubleday.
- Buggeln, Gretchen, Crispin Paine, and S. Brent Plate. 2017. *Religion in Museums: Global and Multidisciplinary Perspectives*. London: Bloomsbury Publishing Plc.
- Casanova, José. 1994. *Public Religions in the Modern World*. University of Chicago Press.
- Dobbelaere, Karel. 1999. "Towards an Integrated Perspective of the Processes Related to the Descriptive Concept of Secularization." *Sociology of religion* 60 (3): 229-247. <https://doi.org/10.2307/3711935>.
- Hebert, David, Alexis Anja Kallio, and Albi Odendaal. 2012. "Not So Silent Night: Tradition, Transformation and Cultural Understandings of Christmas Music Events in Helsinki, Finland." *Ethnomusicology forum* 21 (3): 402-423. <https://doi.org/10.1080/17411912.2012.721525>.
- McGuire, Meredith B. 2008. *Lived Religion: Faith and Practice in Everyday Life*. New York: Oxford University Press.
- O'Neill, Mark. 2006. "Making Histories of Religion." In *Making Histories in Museums*, edited by Gaynor Kavanagh, 188-199. London, UNITED KINGDOM: Bloomsbury Publishing Plc.
- Paine, Crispin. 2013. *Religious objects in museums: private lives and public duties*. London: Bloomsbury.
- Plate, S. Brent. 2017. "The Museumification of Religion: Human Evolution and the Display of Ritual." In *Religion in Museums: Global and Multidisciplinary Perspectives*, edited by Gretchen Buggeln, Crispin Paine and S. Brent Plate, 41-47. London: Bloomsbury Publishing Plc.
- Schiermer, Bjørn, and Hjalmar Bang Carlsen. 2017. "Nostalgia, irony and collectivity in late-modern culture: The ritual watching of The Disney Christmas Show in Scandinavia." *Acta sociologica* 60 (2): 158-175. <https://doi.org/10.1177/0001699316659321>.
- UNESCO. 2022. "What is Intangible Cultural Heritage?". Accessed 08.02. <https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003>.

Vecco, Marilena. 2010. "A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible." *Journal of cultural heritage* 11 (3): 321-324. <https://doi.org/10.1016/j.culher.2010.01.006>.